

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА**

**СЕКТОР ОСИГУРАЊА У
РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

Извештај за прво тромесечје 2020. године

Садржај:

1. Тржиште осигурања	4
1.1. Учесници на тржишту	4
Друштва за (ре)осигурање	4
Остали учесници на тржишту.....	5
1.2. Структура портфеља осигурања.....	5
1.3. Билансна сума и билансна структура	7
Билансна сума	7
Структура активе	8
Структура пасиве	9
2. Показатељи пословања.....	10
2.1. Адекватност капитала	10
2.2. Квалитет имовине	10
2.3. Инвестирање средстава техничких резерви	11
2.4. Профитабилност	12
2.5. Ликвидност	12
3. Аутоодговорност.....	13
4. Закључак	13

Списак скраћеница и појмова

млн	милион
млрд	милијарда
T1	прво тромесечје у години – период од 1. 1. до 31. 3.

1. Тржиште осигурања¹

1.1. Учесници на тржишту

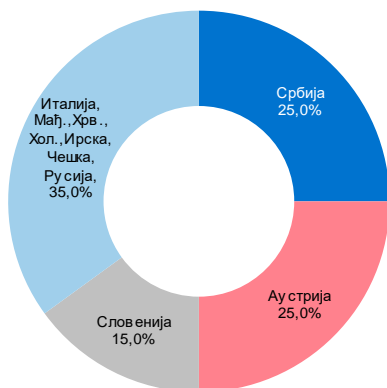
Друштва за (ре)осигурање

На крају Т1 2020. године, у Републици Србији је пословало 20 друштава за (ре)осигурање, што је исти број као на крају Т1 2019. Искључиво пословима осигурања бави се 16 друштава, а пословима реосигурања четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања, искључиво животним осигурањем бави се четири друштва, док искључиво неживотним осигурањем, односно и животним и неживотним осигурањем по шест друштава.

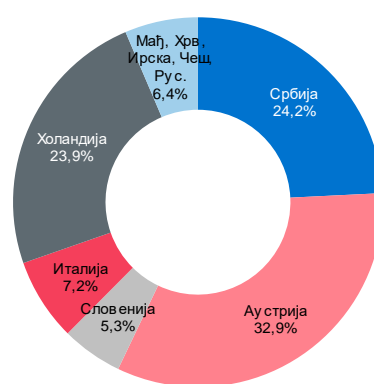
Посматрано према власничкој структури капитала, од 20 друштава на крају Т1 2020. године, 15 је у већинском страном власништву.

Друштва у страном власништву бележе преовлађујуће учешће на крају Т1 2020. године у: премији животних осигурања са 89,7%, премији неживотних осигурања са 63,4%, укупној имовини са 75,8%, као и у броју запослених са 68,2%.

Графикон 1.1.1. Структура друштава за (ре)осигурање Србије према власништву (у Т1 2020)

Графикон 1.1.2. Билансна сума друштава за (ре)осигурање Србије према власништву (у Т1 2020)

¹ Извештај је базиран на подацима које су друштва за (ре)осигурање дужна да достављају Народној банци Србије.

Остали учесници на тржишту

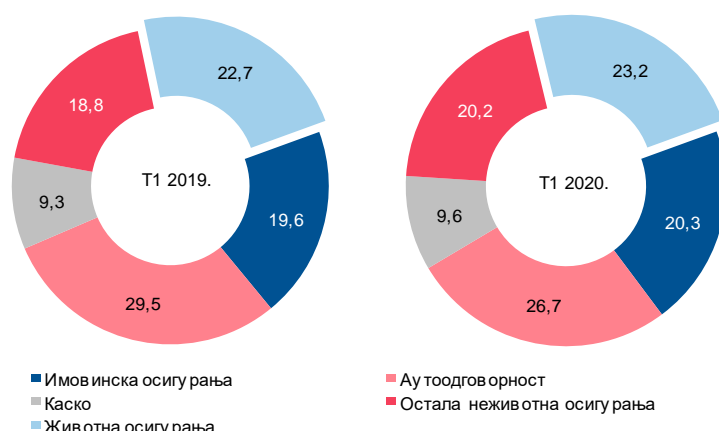
Поред друштава за (ре)осигурање, на тржишту послује и: 17 банака, седам давалаца финансијског лизинга и јавни поштански оператор, који су добили сагласност за обављање послова заступања у осигурању, 99 правних лица (друштава за посредовање у осигурању и друштава за заступање у осигурању), 81 заступник у осигурању (физичко лице – предузетник) и 4.027 активних овлашћених лица за обављање послова заступања, односно послова посредовања у осигурању.

1.2. Структура портфеља осигурања

Укупна премија у Т1 2020. године износила је 26,9 млрд динара (229 млн евра или 253 млн долара),² што је за 8,5% више него у истом периоду претходне године.

У структури премије, учешће неживотних осигурања износило је 76,8%, док се учешће животних осигурања повећало са 22,7% у Т1 2019. на 23,2% у истом периоду текуће године, услед већег, и то двоцифреног (10,8%), номиналног раста премије животних осигурања у поређењу с растом премије неживотних осигурања.

Графикон 1.2. Укупна премија према врстама осигурања (у Т1 2019. и Т1 2020. у %)

Извор: Народна банка Србије.

² Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 31. марта 2020.

Посматрано према врстама осигурања, структура премије у Т1 2020. године слична је структури у истом периоду 2019. године, уз бележење највећег учешћа осигурања од одговорности због употребе моторних возила (осигурање од аутоодговорности) у укупној премији од 26,7%. Затим следе животна осигурања са 23,2%, имовинска осигурања са 20,3% и осигурање моторних возила – каско са 9,6%.

Премија неживотних осигурања у Т1 2020. године порасла је за 7,9% у односу на исти период 2019. године. Знатан раст бележе премија имовинских осигурања – 12,7%, премија осигурања моторних возила – каско – 11,2% и премија добровољног здравственог осигурања – 28,8%, док премија осигурања од аутоодговорности бележи пад од 1,9% у односу на исти период претходне године, што је очекивана последица пандемије вируса корона.³

Наведени раст премије добровољног здравственог осигурања прати и раст учешћа премије ове врсте осигурања са 6,4% у Т1 2019. године на 7,6% у Т1 2020. године. При томе, 88,1% тржишта покрива пет друштава за осигурање.

Осигурање од последица незгоде, које, између осталих, обухвата и обавезна осигурања као што су осигурање путника у јавном саобраћају и осигурање запослених од повреда на раду и од професионалних обољења, у Т1 2020. године, уз раст од 7,5%, бележи учешће од свега 3,3%.

У Т1 2020. године, у поређењу са Т1 2019. године, није промењен редослед на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање посматрано према висини премије неживотних осигурања, која у премији овог сегмента тржишта учествују са 81,2%. Међутим, промењен је редослед на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање посматрано према висини укупне премије и премије животних осигурања, која у наведеним премијама свих друштава за осигурање учествују са 79,6% и 83,6%, респективно.

Концентрација на тржишту мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, који представља суму квадрата учешћа, у овом случају, билансних сума свих друштава за (ре)осигурање, умерена је и на крају Т1 2020. године износила је 1.326.⁴

³ Детаљније у делу 3 *Аутоодговорност*.

⁴ Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 на постојање умерене концентрације, а вредност изнад 1.800 на постојање изражене концентрације.

Табела 1.2. Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање (у млн динара, у %)

	31. 3. 2019.			31. 3. 2020.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Према критеријуму укупне премије							
Дунав	6394	25.7	1	7339	27.2	1	-
Ђенерали	5489	22.1	2	5728	21.3	2	-
Винер	2917	11.7	4	3387	12.6	3	раст
ДДОР	2938	11.8	3	3013	11.2	4	пад
Триглав	1658	6.7	5	1954	7.3	5	-
Према критеријуму премије неживотних осигурања							
Дунав	5847	30.5	1	6696	32.4	1	-
Ђенерали	3625	18.9	2	3874	18.7	2	-
ДДОР	2502	13.0	3	2548	12.3	3	-
Винер	1824	9.5	4	1897	9.2	4	-
Триглав	1549	8.1	5	1778	8.6	5	-
Према критеријуму премије животних осигурања							
Ђенерали	1864	33.0	1	1854	29.7	1	-
Винер	1093	19.4	2	1489	23.8	2	-
Граве	721	12.8	3	777	12.4	3	-
Дунав	547	9.7	4	643	10.3	4	-
ДДОР	436	7.7	6	465	7.4	5	раст

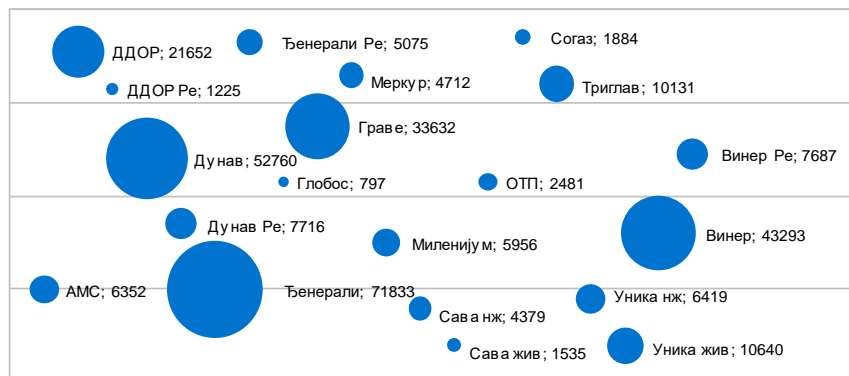
Извор: Народна банка Србије.

1.3. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за (ре)осигурање повећана је на крају Т1 2020. године за 4,8% у односу на крај Т1 2019, на 300,2 млрд динара (2.554 млн евра или 2.814 млн долара).⁵

Графикон 1.3.1. Билансне суме друштава за (ре)осигурање (на дан 31. 3. 2020, у млн динара)

Извор: Народна банка Србије.

⁵ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 31. марта 2020.

У Т1 2020. године није промењен редослед на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање посматрано према висини билансне суме, која у укупној билансној суми свих друштава за осигурање учествују са 80,1%.

Табела 1.3. Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање према критеријуму билансне суме
(у млн динара, у %)

	31. 3. 2019.			31. 3. 2020.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Ђенерали	71379	27.4	1	71833	25.8	1	-
Дунав	45315	17.4	2	52760	18.9	2	-
Винер	39345	15.1	3	43293	15.5	3	-
Граве	29437	11.3	4	33632	12.1	4	-
ДДОР	19889	7.6	5	21652	7.8	5	-

Извор: Народна банка Србије.

Структура активе

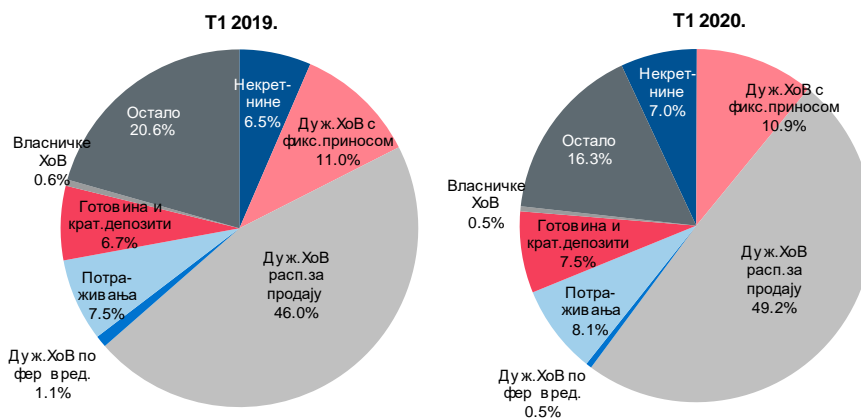
У структури активе друштава за (ре)осигурање, са стањем на дан 31. марта 2020. године, највећи део односио се на дужничке хартије од вредности, и то дужничке хартије од вредности расположиве за продају (49,2%), с фиксним приносом (10,9%) и које се исказују по фер вредности кроз биланс успеха (0,5%). Иза њих следе потраживања (8,1%), готовина и краткорочни депозити (7,5%), некретнине, постројења и опрема (7,0%), техничке резерве које падају на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара (6,8%) и остало⁶.

У поређењу са стањем на исти дан претходне године може се закључити да дужничке хартије од вредности повећавају претежно учешће у Т1 2020. године на 60,6%, док техничке резерве које падају на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара (као део категорије Остало у Графикону 1.3.2) смањују своје учешће,⁷ као резултат решавања имовинске штете изазване пожаром у Т1 2020. године у пуном износу, а која је резервисана на крају 2018. године.

⁶ Остало у Графикону 1.3.2. обухвата: нематеријална улагања, гудвил, софтвер и остала права, учешћа у капиталу, остале дугорочне финансијске пласмане (осим дужничких ХоВ са фиксним приносом), остала дугорочна средства, одложена пореска средства, залихе, стална средства намењена продаји, остале ХоВ у оквиру финансијских пласмана, остале краткорочне финансијске пласмане, порез на додату вредност, АВР и техничке резерве које падају на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара.

⁷ Пад учешћа са 11,8% у Т1 2019. на 6,8% у Т1 2020.

Графикон 1.3.2. Структура активе
(на дан 31. 3. 2019. и 31. 3. 2020)

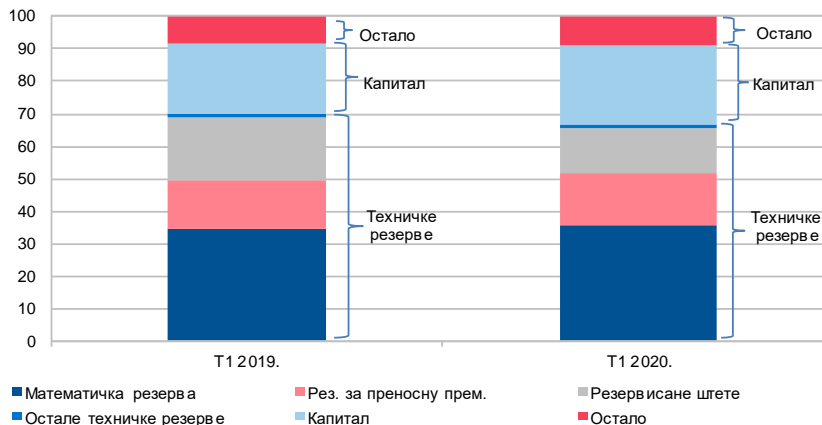
Извор: Народна банка Србије.

Структура пасиве

У структури пасиве друштава за (ре)осигурање, на крају T1 2020. техничке резерве исказују учешће од 66,6%, а капитал учешће од 24,3%.

Капитал у износу од 72,1 млрд динара расте у односу на крај T1 претходне године по стопи од 17,5%, док техничке резерве, у износу од 197,6 млрд динара, након дугогодишњег континуираног раста, бележе пад од 0,3% услед пада резервисаних штета од 24,8% у односу на крај истог периода претходне године, као последице решавања велике имовинске штете изазване у септембру 2018. године (Имлек АД). Математичка резерва задржава најзначајније учешће у техничким резервама, са стопом раста у T1 2020. од 7,7% у односу на исти период претходне године.

Графикон 1.3.3. Структура пасиве
(у %)

Извор: Народна банка Србије.

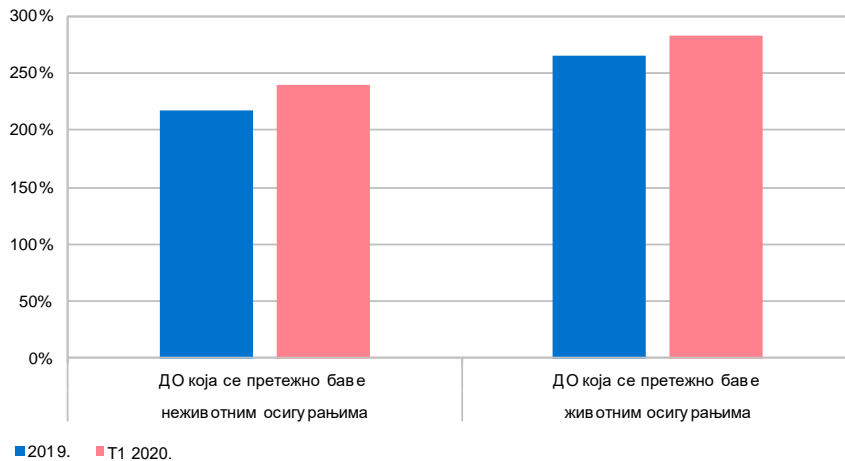
2. Показатељи пословања

2.1. Адекватност капитала

Солвентност друштва за (ре)осигурање у великој мери зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе из осигурања, а пре свега од испуњености услова који се односе на адекватност капитала, а утврђени су као однос захтеване и расположиве маргине солвентности.

Расположива маргина солвентности друштва за (ре)осигурање на дан 31. марта 2020. године у Републици Србији износила је 48,8 млрд динара, а захтевана маргина солвентности 19,3 млрд динара. Код друштава која се претежно баве *неживотним осигурањима* **основни показатељ адекватности капитала** (однос расположиве и захтеване маргине солвентности) износио је 239,5%, док код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 282,1%.

Графикон 2.1. Адекватност капитала друштава за осигурање

2.2. Квалитет имовине

Учешће нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања (као облика активе које може карактерисати отежана наплативост) у укупној активи друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, тј. **рацио теже утрживе активе**, на крају T1 2020. износио је 17,5% (16,7% на крају 2019).

На промену вредности овог показатеља утицао је већи раст наведених облика активе од раста саме активе.

Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведени показатељ је благо смањен, са 6,1% на крају 2019. године на 5,8% на крају Т1 2020. године.

2.3. Инвестирање средстава техничких резерви

Да би се заштитили интереси осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремено исплатила штета, није довољно само да се формирала адекватан ниво техничких резерви већ и да се средства техничких резерви улажу на начин који обезбеђује очување и увећање њихове реалне вредности, а ради стварања услова за измирење преузетих обавеза из осигурања у целини и у року како у садашњем, тако и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим обавезама, друштво је дужно да средства инвестира водећи рачуна о профилу ризика и лимитима толеранције ризика (квалитативним и квантитативним), применом своје инвестиционе политике.

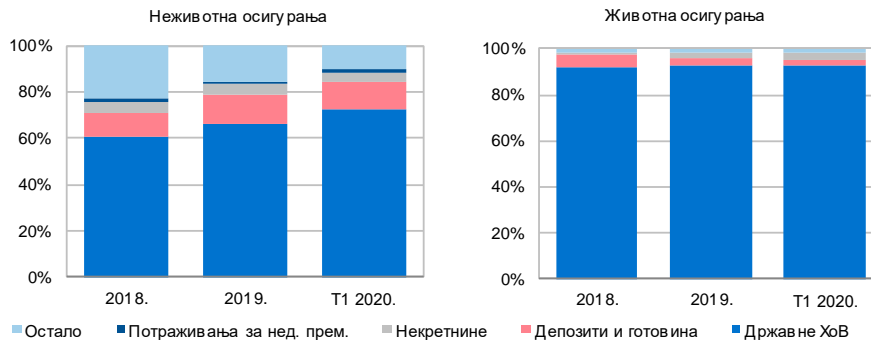
У друштвима за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања*, као и у *друштвима за реосигурање*, у Т1 2020. пун износ средстава техничких резерви инвестиран је у прописане облике имовине.

Посматрано укупно у Републици Србији за сва друштва за осигурање, средства техничких резерви *неживотних осигурања* у Т1 2020. највећим делом су била уложена у државне хартије од вредности – 72,7%, а затим у депозите код банака и готовину – 11,7%, техничке резерве на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара – 8,8% и некретнине – 4,3%, док су потраживања за недоспеле премије бележила учешће мање од 1%. У поређењу са 2019. годином, дошло је до извесне промене у структури инвестирања ових средстава – с једне стране, повећано је учешће државних хартија од вредности, а с друге стране, смањено је учешћа техничке резерве на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара (део категорије *Остало* у Графикону 2.3),⁸ као и учешћа депозита и готовине.

У структури инвестирања средстава техничких резерви *животних осигурања*, најзаступљеније је улагање у државне хартије од вредности са 92,5%, док су депоновање код банака и готовина свега 2,5%.

⁸ Као резултат решавања горе поменуте велике имовинске штете.

Графикон 2.3. Структура инвестирања средстава техничких резерви

Извор: Народна банка Србије.

2.4. Профитабилност

На профитабилност друштава за осигурање указује вредност **комбинованог рација у самопридржају** (однос збира меродавних штета и трошкова спровођења осигурања, у самопридржају према меродавној премији у самопридржају). Вредност овог рација испод 100% указује на способност друштава за осигурање да из прикупљене премије исплате штете и покрију настале трошкове спровођења осигурања, док се за вредности овог показатеља изнад 100% претпоставља да друштва при одређивању висине премије узимају у обзир и потенцијалне приходе од инвестирања на финансијском тржишту и тржишту непокретности, што их излаже тржишним ризицима. Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* вредност комбинованог рација у самопридржају смањена је са 81,2% у Т1 2019. на 78,2% у Т1 2020. године. На повољно кретање овог рација утицао је већи раст меродавне премије у самопридржају од збира раста меродавних штета и пада трошкова спровођења осигурања, у самопридржају, што је значајан показатељ резултата предузетих активности Народне банке Србије на унапређењу тржишта осигурања.

2.5. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама, оно мора водити рачуна о усклађености средстава и обавеза по рачности, као и о утрживости и квалитету својих средстава. С обзиром на то да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру

својих средстава, пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

Показатељ усклађености ликвидне активе и обавеза⁹ на нивоу свих друштва за (ре)осигурање, који је у Т1 2020. износио 160,1%, говори у прилог довољности ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза у сектору осигурања.

3. Аутоодговорност

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима на крају Т1 2020. бавило се 11 друштава за осигурање, што је за једно друштво више него у истом периоду претходне године.¹⁰

Премија осигурања од аутоодговорности у Т1 2020. смањена је за 1,9% у односу на исти период претходне године, што је очекивана последица пандемије вируса корона. Наиме, временски ограничено кретање лица, у склопу мера за време важења ванредног стања, смањило је обим регистрације возила, а тиме и обим осигурања од аутоодговорности.

Концентрација портфеља у овом сегменту благо је смањена, с обзиром на то да у Т1 2020. три друштва за осигурање с највећим учешћем у премији осигурања од аутоодговорности покривају 65,7% тржишта, док су у истом периоду претходне године та друштва покривала 67,1% тржишта.

4. Закључак

Из упоредних показатеља за Т1 2020. и Т1 2019. године издвајају се следеће промене у посматраном периоду:

- На тржишту Републике Србије пословало је 20 друштава за (ре)осигурање, што је непромењен број у односу на исти период претходне године, уз повећање броја запослених на 11.151, по стопи од 4,3%;
- Билансна сума сектора осигурања порасла је за 4,8% и износи 300,2 млрд динара;
- Капитал је порастао за 17,5% и износи 72,1 млрд динара;

⁹ Ликвидна актива у овом извештају обухвата: финансијске пласмане, готовину, депозите код банака и остале непоменуће дугорочне финансијске пласмане, док обавезе обухватају: краткорочне обавезе, пасивна временска разграничења, резервисане штете и друге техничке резерве осигурања до годину дана.

¹⁰ Једно друштво за неживотно осигурање у новембру 2019. године отпочело је с продајом осигурања од аутоодговорности.

– Техничке резерве су смањене за 0,3% као последица решавања наведене велике имовинске штете у пуном износу и оне износе 197,6 млрд динара, уз остварење инвестирања пуног износа средстава техничких резерви у прописане облике имовине;

– Укупна премија је повећана за 8,5% и износи 26,9 млрд динара;

– Учешће неживотних осигурања од 76,8% у укупној премији и даље је доминантно. Премија неживотних осигурања порасла је за 7,9%, при чему имовинска осигурања, осигурања моторних возила – каско и добровољно здравствено осигурање расту, док осигурање од аутоодговорности, услед пандемије вируса корона, бележи пад;

– Животна осигурања су повећала учешће у укупној премији са 22,7% на 23,2%, уз номинални раст ове премије од 10,8%.

Постојећим прописима којима се уређује делатност осигурања у Републици Србији створени су предуслови за значајан корак ка даљој конвергенцији стања сектора осигурања у Републици Србији нивоу развоја тог сектора у Европској унији.

Значајне промене регулаторног оквира у области надзора делатности осигурања тек се очекују с пуним усклађивањем прописа с Директивом о дистрибуцији осигурања и с применом *Солвентности II*.

Директива о дистрибуцији осигурања доноси решења којима се ближе утврђује надзор и управљање производима осигурања како би се обезбедило да ти производи одговарају стварним потребама корисника. Поред тога, ова директива прописује начин информисања корисника и дистрибуције производа осигурања, чиме се унапређује ниво заштите права и интереса корисника услуге осигурања.

Ефективан режим солвентности који се заснива на изложености ризицима у складу је с развојем у другим деловима финансијског сектора, нарочито банкарским. С тим у вези, ради даљег унапређења регулативе пруденцијалног надзора, у предстојећем периоду очекује се наставак усклађивања с Директивом *Солвентност II*, која ће променити начин квантификације нивоа ризика којима је друштво за (ре)осигурање изложено у свом пословању, а самим тим и начин управљања тим ризицима. Завршетком прве фазе стратешки опредељених активности на примени *Солвентности II* – анализа усклађености регулативе, спровођењем активности у оквиру друге фазе – процена ефеката имплементације, које су у току, као и преласком на усклађивање регулаторног оквира, најкасније до приступања Републике Србије Европској унији, као треће фазе – унапредити се способност сектора осигурања да одговори на будуће изазове, а ради обезбеђења дугорочне стабилности сектора осигурања и заштите корисника услуга осигурања.

У условима када се читав свет суочава с последицама изазваних пандемијом вируса корона (између осталих – нагли пад економске активности и раст

незапослености), улога сектора осигурања у пружању заштите грађанима, односно осигураницима и обезбеђење континуитета пружања услуге осигурања, још више добија на значају. У том смислу, Народна банка Србије ће у 2020. години предузимати све неопходне мере из своје надлежности, којима се утиче на смањење ефеката пандемије на сектор осигурања. Активности ће бити усмерене на одржавање стабилности сектора осигурања (спровођењем плана непосредних контрола, континуираним посредним надзором друштава за (ре)осигурање и других субјеката надзора и разматрањем потребе за изменом регулативе) и унапређење функције супервизије, а све ради обезбеђења стабилности сектора осигурања и заштите осигураника, корисника осигурања и трећих оштећених лица.